

# Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r9583548247269,ZENKTELER-Kazimierz.html>  
2023-03-21, 19:34

# ZENKTELER Kazimierz

## Osoba

ZENKTELER Kazimierz

## Urodzony

1884

## Zmarł

1955

## Opis

dowódca frontu zach. powstania, ppłk Wojska Polskiego.

Ur. się 24 stycznia 1884 r. w Wojnowicach (pow. nowotomyski), w rodzinie kupca Edwarda i Joanny z Szyfterów. Po ukończeniu 7 klas gimnazjum w Poznaniu, powołany został (I IX 1906) na jednoroczny kurs do armii niemieckiej. Służbę odbywał w 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, gdzie ukończył kurs aspirantów oficerskich. Awans na sierż. otrzymał (30 VII 1909) po odbyciu obowiązkowych ćwiczeń. Zajął się kupiectwem. Po wybuchu I wojny światowej, I VIII 1914 r. powołany został do armii niemieckiej. Wcielony do komisji remontu, przeniesiony został do 3 baonu 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, a we wrześniu do I baonu tegoż pułku. Odbył kampanię na froncie zach. i w listopadzie otrzymał awans na zastępcę oficera. W styczniu 1915 r. mianowano go dowódcą lekkiej kolumny baonu w Poznaniu, z którą wyruszył na front wsch. i tam awansowany (30 X 1915) do stopnia ppor. artylerii ciężkiej. Przeniesiony do Francji (2 V 1917), brał udział w walkach we Flandrii. Ciężko ranny pod górą Kemmel (25 VI

1918), został przekazany do lazaretu w Malborku, a następnie w Poznaniu. Orzeczeniem komisji lekarskiej (7 VII 1918) zwolniono go jako pełnego inwalidę. Powrócił do Buku i włączył się do akcji niepodległościowej, wstępując do POW ZP (XI 1918). Został mianowany przewodniczącym grodziskiej PRL (XI 1918). Jednocześnie został mianowany dowódcą Powiatowej Straży Ludowej. 28 grudnia przystąpił do organizowania sił powstańczych na terenie zach. Wielkopolski. Z jego osobą od I I 1919 r. powiązały swoje działania grupy powstańcze w: Buku, Grodzisku, Opalenicy, Rostarzewie, Rakoniewicach, Wielichowie, Przemęcie, Witkowie Polskim i Kamieńcu. 5 stycznia był autorem akcji powstańczej oddziałów z Wielichowa, Kościana, Wilkowa Polskiego, Stęszewa, Wielkich Łęk, Kamieńca, Obry, Rakoniewic i Grodziska, które opanowały Wolsztyn. W ręce dowodzonych wtedy przez niego powstańców wpadła broń z dużą ilością amunicji oraz całkowite urządzenie szpitala wojskowego. We wniosku o odznaczenie Orderem Virtuti Militari stwierdzono, że mimo nie wyleczonych ran prowadził (o kiju) walki o Wolsztyn, Nowy Tomyśl i Zbąszyń. Rozkazem dziennym nr 2 (z 7 I 1919) Dowództwa Głównego w Poznaniu otrzymał nominację na dowódcę V Okręgu Wojskowego w Grodzisku, który obejmował (od 13 I 1919) pow.: międzyrzecki, nowotomyski, grodziski i babimojski.

Jako dowódca frontu zach. przeprowadził (po 10 I 1919) szereg akcji zaczepnych, m.in. na Kopanicę i Zbąszyń. Po objęciu dowództwa frontu zach. przez płk. M. Milewskiego, pełnił (od 17 IV 1919) obowiązki komendanta okręgu. Rozkazem Dowództwa Głównego nr 46 (z 19 II 1919) został mianowany komendantem etapu zach. Dekretem Komisariatu NRL (z 17 IV 1919) awansowano go do stopnia kpt. Na skutek zmian strukturalnych w czerwcu 1919 r. objął Okręg Wojskowy II, równocześnie pełnił obowiązki dowódcy 155 Pułku Piechoty (I Pułku Rezerwowego), złożonego z 4 baonów (od 4 X 1919). Rozkazem dziennym Dowództwa Głównego w Poznaniu nr 238 (z 7 X 1919) mianowany został dowódcą grupy zach. frontu wlkp. W styczniu 1920 r. dowodzone przez niego oddziały uczestniczyły w rewindykacji ziem zach. Wielkopolski, przyznanych ostatecznie Polsce.

Podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. dowodził, równocześnie awansując, 7 Rezerwową Wielkopolską Brygadą Piechoty, a następnie 23 Dywizją Piechoty. W czasie powstań śląskich wspierał materiałami wojennymi POW Górnego Śląska. Polskie czynniki rządowe wyznaczyły go tam dowódcą armii powstańczej (3 VI 1921). Zadaniem jego miało być utrzymanie w ryzach armii powstańczej w chwili, gdy zapadną decyzje o likwidacji powstania i podziale Górnego Śląska.

Po likwidacji powstania przeszedł z powrotem do Wojska Polskiego. 31 XII 1921 r. przeniesiony został do rezerwy. Osiadł na roli w Mieściskach (dawny pow. szamotulski). W życiu społecznym wyróżniał się ofiarnością i szlachetnością, nie gardząc pomocą finansową dla potrzebujących. Został członkiem honorowym wielu towarzystw, m.in. Towarzystwa Powstańców i Wojaków w Lwówku, które przyjęło go także jako swojego patrona. Wchodził w skład grupy b. dowódców powstania, którzy powzięli decyzję o utworzeniu Centralnego Komitetu do Badań nad Historią Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 (20 I 1926). Z uwagi na stan zdrowia zwolniono go (4 III 1926) z obowiązku służby w rezerwie.

Represjonowany po kampanii wrześniowej 1939 r., w grudniu został przez Niemców deportowany do GG. Osiadł w Jędrzejowie na Kielecczyźnie, zajmując się handlem.

Zmarł 22 stycznia 1955 r. w całkowitym zapomnieniu. Pochowany został na pocysterskim cmentarzu parafii św. Trójcy w Jędrzejowie. Skromny pomnik na jego mogile wystawiło miasto i ZBoWiD w Jędrzejowie. Odznaczony był m.in. Orderem Virtuti Militari V kl., Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Krzyżem Walecznych, Legią Honorową, Orderem Polonia Restituta. Rodziny nie założył.

## **Bibliografia**

Z. Kościański, Zenkteler Kazimierz (1884-1955), (w:) Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919, t. IV, red. B. Polak, Poznań 2008, s. 228-231.

## **Autor wpisu**

Zdzisław Kościański